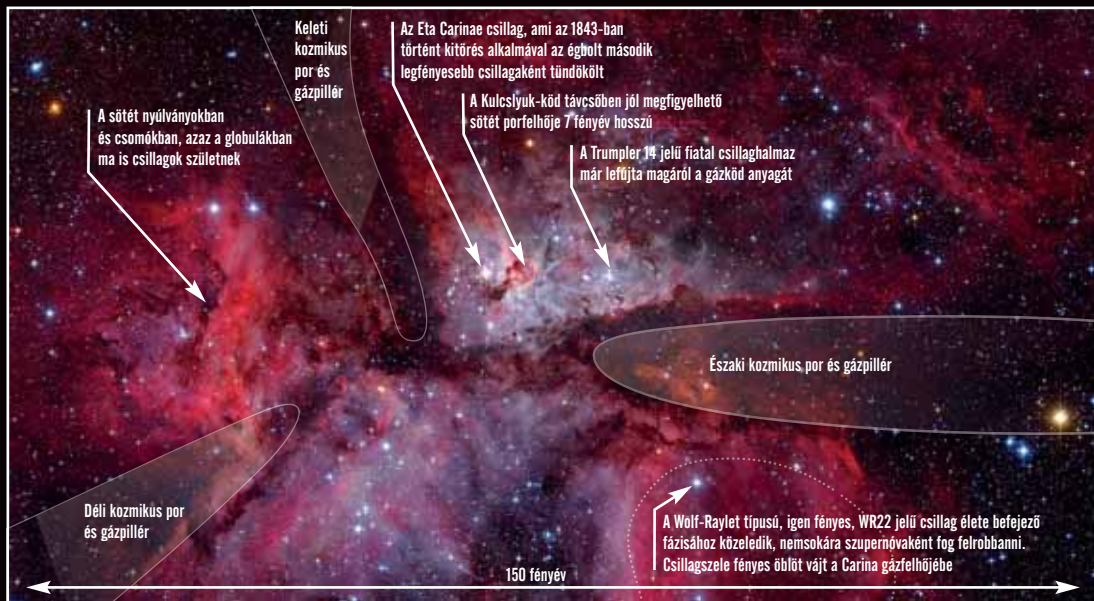

A CARINA NAGY KÖDÖSSÉGE AZ ARGONAUTÁK HAJÓJÁNAK ORRDÍSZE

A ISZÓN ÉS POLÜMÉDÉ FIA, IASZÓN hősi cselekedetre hívta az argonautákat. Kholkiszba indultak, hogy Aiétész királytól visszaszerezzék az aranygyapjút. Hajójukat, a legendás Argót a Pélion-hegy fenyőiből építették, Dodona tölgyeiből faragott orrdíszét pedig maga Athéné adományozta az útra kelőknek.

Az ókori Kholkisz, azaz a mai Krím félsziget egyes vízfolyásai aranytartalmúak, amit a fenyő átmosásával lehetett kinyerni. A homokot gyapjún mosták át, a finom szálak között fennakadt az arany. Az ókori argonauták tehát korabeli szerencsevadászok lehettek az „aranyláz” Göröghontól távoli földjén...

A felvételt **ÉDER IVÁN** készítette 20 centiméteres tükörátmérőjű, Newton-rendszerű asztrógráfra szerelt Canon EOS 5D Mark II fényképezőgéppel, 2010 tavaszán Namíbiából. www.astroeder.com

Nemes járművük – a klasszikus görög csillagászati nevezéktanak köszönhetően – ma is az égen rója vég nélküli útját, bár az ókor óta kissé átalakult. Az Argo Navis (Argonauták hajója) csillagképet Nicolas Louis de Lacaille 1763-ban három részre bontotta: Vitorlára (Vela), Hajófarra (Puppis) és Hajógerince, azaz Carinára. Utóbbi – hála a görög tengerészek fantáziájának – a déli égbolt Tejútjának csillagoktól sziporkázó hajkait szántja, orrán a furcsa fényudvar övezte Eta Carinae csillaga ragyog.

Az Argo orra körül óriási, 260 fényév átmérőjű, vörös csillagközi felhő, a Carina-köd fénylik. A vörösen sugárzó, ionizált hidrogéngáz fiatal csillagok ultraibolya fénytől ragyog. A ködösség középső, derékszögű fényes udvarában az Eta Carinae hiperóriási csillaga, galaxisunk egyik legfényesebbje „éli” viharos életét. Tömege 100-150-szerese Napunkénak, sugárzása pedig négymilliószor erősebb központi csillagunkénál. Az Eta Carinae hatalmas csillagszele – ami évente egyjupiternyi anyagot fúj le saját felszínéről – átforgálja a környező ködösséget. A lefújt anyagból így jött létre a Homunculus (Embrió)-köd. Az Eta Carinae valószínűleg nem is magányos, hanem kettős csillag, amelynek fő tagja az 1840-es években viharos kitörésen ment keresztül, és egy évtizedig az égbolt második legfényesebb csillagává vált. Ma ez a csillag szabad szemmel nem feltűnő, százszor halványabb, mint százhatvan esztendeje. Viharos életét hamarosan leéli, néhány százézer éven belül szupernóvaként fog felrobbanni.

A Carina-köd nagy tömegű csillagai forró, ritka gázzal teli üregeket fújnak a felhőbe, másutt azonban összesűrítik azt, elősegítve a felhő sűrű köd-szálaiban az új csillagkezdemények létrejöttét. Később ezek csillaggá fejlődve előbukkannak, és a későbbi korok lakói számára ragyogják majd be az évszázaderek alatt lassan tovagomolygó ködösséget.

A köd felszínét porsávok szántják, itt még nem bukkantak elő a születő csillagok. Másutt 4-5 magnitúdós (szabad szemmel már látható), fiatal csillaghalmazokat figyelhetünk meg. Maga a ködösség binokulárral még holdfényben is látszik – négy-öt telihold átmérőben.

Az argonauták hajóját néhány helyen úgy ábrázolták, hogy a gyapjú az orrdíszén van – épp azon a helyen, ahol az Eta Carinae-köd elhelyezkedik. Van példa rá, hogy valós csillagászati objektumok kerülnek be a mitológiába (pl. a Coma Berenices csillagkép, ahol a Coma-halmaz csillagfürtjeit valódi hajfürtökhöz hasonlították), s talán itt is erről lehet szó! Ptolemaiosz, az ókor nagy csillagásza például az i. sz. 2. században információi egy részét tengerészekről szerezte, így a ma M7-nek nevezett csillaghalmazról szóló tudósításokat is. Nem lehetetlen, hogy a mediterrán térségből az ókorban még jól látható Carina-csillagkép fényes Tejút-foltja (a köd és a környező csillaghalmazok összemosódó fénye) is felkelthette a hajósok figyelmét, azt tájékozódásra használták, így végül a mítoszokba is bekerült.

SZÖVEG: SÁNTA GÁBOR, WWW.MCSE.HU
FRANCISCS LÁSZLÓ, WWW.PTES.HU

A MADÁR REPÜL, A HAL ÚSZIK, HOYER GYALOGOL.

OUTDOOR FOOTWEAR
SINCE 1921

**ALPOK-KERESZTEZÉS
49,5 ÓRA ALATT.**

Hanwag ProTeam tagja: Thorsten Hoyer
extrém túrázó

TREK KATEGÓRIA | ALASKA GTX®

Az egyik legnépszerűbb Hanwag lábbeli.
Kiválóan alkalmas egy- vagy akár többnapos
túrákra hátizsákkal is.

vimeo.com/hanwag
www.hanwag.de

FELFEDEZŐK[®]

NAPJA

KUTATÓEXPEDÍCIÓK
FESZTIVÁLJA

2013. MÁJUS 11.
SZOMBAT

10.00–19.00
MILLENÁRIS D CSARNOK

A BELÉPÉS INGYENES!

A Földgömb az Expedíciós Kutatásért Alapítvány és a Magyar Földrajzi Társaság első alkalommal rendezi meg a Kutatóexpedíciók Fesztiválját, ahol a tudományos ismeretterjesztés találkozik a szórakozással. Személyesen ismerkedhet meg a Föld eldugott szegleteit, titkait, vagy éppen a világűr kutató tudósokkal, kipróbálhatja tudását, képességeit, és értékes nyereményekkel is gazdagodhat, ha kiállja a próbákat! A rendezvényt jó szívvel ajánljuk minden korosztálynak! A Felfedező Napja fővédnöke Dr. Németh Tamás, a Magyar Tudományos Akadémia főtitkára.

LEGYEN ÖN IS FELFEDEZŐ!

ISMERETTERJESZTŐ ELŐADÁSOK

- Sik András:** **CURIOSITY**
– HAT KERÉKEN A MARSÍ ÉLET NYOMÁBAN
- Ősi Attila:** **DINOSZÁURUSZ-KUTATÁS MAGYARORSZÁGON**
- Nagy Balázs:** **MAGYAR ANTARKTISZ-EXPEDÍCIÓK**
- Harangi Szabolcs:** **VULKÁNOK: VONZÁSOK ÉS VESZÉLYEK**
– TŰZHÁNYÓK A 21. SZÁZADBAN
- Szirtes Bálint–Sár József:** **A MATA-ATLANTICÁ-TÓL AMAZÓNIAIG**
– BRAZÍLIA, A ROVAROK PARADICSOMA
- Szabó Miklós:** **BIBRACTE – MAGYAR ÁSATÁS**
FRANCIAORSZÁGBAN
- Somfai Kara Dávid:** **ALMÁSY GRÓF NYOMÁBAN**
– KIRGIZ ÉS KAZAH NOMÁDOK KÖZÖTT
- Lerner János:** **EXPEDÍCIÓSZERVEZÉS TEGNAPELŐTT,**
TEGNAP ÉS MA... – AZ 1987/88. ÉVI MAGYAR
TUDOMÁNYOS AFRIKA-EXPEDÍCIÓ TAPASZTALATAI
- Börcsök Péter:** **A GORTANI EXPEDÍCIÓK 20 ÉVE**
– BARLANGKUTATÁSOK OLASZORSZÁGBAN
- Egri Csaba:** **FÖLD ALATTI EXPEDÍCIÓK**
– 3D-VETÍTÉS HAZAI ÉS KÜLFÖLDI BARLANGKUTATÁSOKRÓL
- Mari László:** **KLÍMAKUTATÁS A FÖLD LEGMAGASABB VULKÁNJÁN**
- Irimiás Balázs:** **KULTURAMENTÉS A HIMALÁJÁBAN,**
CSOMA NYOMDOKAIN

KÖZÉPPONTBAN A MARS-KUTATÁS

- Kereszturi Ákos:** **A MARSÍ VÍZ NYOMÁBAN**
- Hargitai Henrik:** **A MARS-CSATORNÁK TITKA**
- Horvai Ferenc:** **VERSENY A MARSÉRT AZ ŰRKORSZAK HAJNALÁN**
- Deák Márton:** **BARLANGOK A MARSON**
- Bérczi Szaniszló:** **MARSÍ ANYAGMINTÁK – FÖLDI PÁRHUZAMOK**
- Both Előd:** **HONNAN ÉS HOGYAN INDUL MAJD EURÓPA A MARSRA?**
- Frey Sándor:** **HOGYAN KOMMUNIKÁLUNK AZ ŰRSZONDÁINKKAL?**

A részletes programot honlapunkon találja: www.felfedezoknapja.info/programok
A programváltoztatás jogát fenntartjuk!

AZ AMAZONAS ROVARVILÁGA **HÉTPRÓBA** DINOSZÁURUSZ-KUTATÁS
REPÜLŐ ŐSHÜLLŐK MAGYAR FELFEDEZŐ-NAGYDÍJ ŐSLENYKUTATÁS
 KULTURAMENTÉS A HIMALÁJÁBAN **BARLANGOK 3D-BEN**
 FÖLDTANI KUTATÁS **METEOROLÓGIA ÉLŐBEN** FÖLD ALATTI EXPEDÍCIÓK
 ŐSFÖLDRAJZI KUTATÁS RÉGÉSZET **JÁTÉK** TŰZHÁNYÓK VILÁGA **NYEREMÉNYEK**
MOBIL PLANETÁRIUM **GYERMEKPROGRAMOK**
ŰRKUTATÁS ATACAMA-EXPEDÍCIÓ ÖKOLÓGIAI KUTATÁS **CURIOSITY**
 ANTARKTISZ-EXPEDÍCIÓK FELSZÍNFELJÖVÉS-KUTATÁS
 BARLANGKUTATÁS TELEKI-EXPEDÍCIÓ

VAJON HELYTÁLLNA EGY IGAZI EXPEDÍCIÓN?
 Próbálja ki magát! Játsszon 7PRÓBA játékunkon,
 és nyerjen! A legszerencsésebbek jutalma egy
 Bosznia-Hercegovina–Dél-Dalmácia-utazás 2 fő részére

WWW.FELFEDEZOKNAPJA.INFO